

и новогръцки, старословѣнски, руски и сръбски езици⁶. Изпратили го въ Букурещъ да се запознае практически съ белъ-ланкастеровата метода и да състави тамъ необходимитѣ книги. Учебницитѣ му, българската и гръцката му граматики, катехизисътъ и 66-тѣ му взаимноучителни таблици, по ходатайството на Д. Мустакова били напечатани безплатно въ сръбската държавна печатница (1835). Освенъ това, Стояновичъ превелъ отъ руски учебникъ по всеобща история (Будинъ 1836 г.). Когато всичко било готово, а сжщо набавени били карти и глобуси, на 2 януарий 1835 г. габровското училище било тържествено отворено; това е първото европейско народно училище въ България. Скоро около Неофита се събрали до 120 ученика на разна възраст. Той ги училъ да четатъ и до пишатъ и имъ преподавалъ аритметика, география, история, въроучение и гръцки езикъ.

Априловъ ималъ намѣрение да нареди при училището и печатница съ кирилски и съ гръцки букви. Позволение за това се надѣвалъ да получи чрезъ князь Богориди, който се ползувалъ съ голѣма милостъ отъ страна на султана Махмудъ II. Този *Стефанъ* (собст. Стойко) *Богориди*, роденъ въ 1790 г. въ Котелъ, билъ внукъ на Стойко Владиславовъ, по-сетнешния епископъ Софроний. Възпитаникъ на гръцката академия въ Букурещъ, той постѣпилъ на служба при Портата, билъ драгоманинъ въ Египетъ, каймакамъ въ Молдова и следъ усмиряването на Самосъ (февруарий 1833 г.)—обложенъ съ данѣкъ князь на тоя островъ. Тѣй като изпълнявалъ разни държавни длѣжности, живѣлъ въ Цариградъ и управлявалъ острова чрезъ замѣстници, поради това самосцитѣ не винаги били доволни отъ него. Той решително и постоянно подкрепялъ сънародницитѣ си, особено при повдигнати по-късно църковенъ въпросъ, до самата си смъртъ (1859). Обаче, той не билъ въ състояние да изпълни Априловото желание, макаръ че гърцитѣ имали свои печатници и вжтре въ страната, напр., въ Мелникъ (*Μελένιχος*) и по-рано въ Мосхополъ. Априловъ непрестанно се грижилъ за училището си. Не много преди смъртъта си самъ отишълъ въ Габрово за да види любимото си дѣло и да му се порадва. На връщане, на 2 октомврий 1847 г., той се поминалъ въ Галацъ, като завещалъ цѣлото си състояние на училището. Следъ шестъ години се поминалъ и неговиятъ съратникъ и вториятъ основателъ на училището Н. С. Палаузовъ (1853)⁷.

Въ сжщото време, когато било основано габровското училище, славянскиятъ елементъ си пробилъ пжтъ и въ друго едно училище именно въ търговския крайдунавски градъ Свищовъ, гдето отъ 1813 г. имало гръцко училище. Въ 1833 г. то било превърнато въ славяно-елинско. Тамошниятъ учителъ *Христаки* или *Хрисантъ Павловичъ* отъ Дупница съставилъ за употреба въ това училище български учебници, напечатани въ Бѣлградъ. Когато въ 1836 г. съ оставеното следъ смъртъта на тамошния търговецъ И. Х. Ангеловъ наследство било основано ново, чисто българско училище, учителъ въ него станалъ Христаки, който сега по образаца на габровското училище въвелъ и тукъ белъ-ланкастеровата метода. Въ Свищовъ билъ тогава архимандритъ *Неофитъ Бозвели* отъ Котелъ, който не бива да се смѣсва съ поменатия по-горе Неофитъ Рилски. Този националенъ агитаторъ, за чиято дейность ще поговоримъ по-долу, съставилъ заедно съ Васкидовичъ, учителъ въ свищовското гръцко училище, училищна енциклопедия въ шестъ тома (Крагуевацъ, 1835).

Трето новобългарско училище отворилъ презъ ноемврий 1837 г. въ Копривщица самъ Неофитъ Рилски (стр. 342), повиканъ отъ братя Чаликоолу. Впрочемъ, той не останалъ тамъ за дълго, а се върналъ въ Рилския манастиръ, за да отвори и тамъ училище и да завърши голѣмия си български